

„Téma arboristiky, to by nebylo na jeden rozhovor, ale na poměrně velkou knihu,” říká místní arborista Petr Brož.

Arboristika se zabývá komplexní péčí o dřeviny

Petra Bittmanová (Oliveriusová), autorka rozhovoru, foto archiv P. Brože

Už když jsem rozhovor s panem Brožem po telefonu domlouvala, zmíněna byla láska k lesu, stromům a vůbec k celé přírodě. Veliká výhoda pracovat v terénu, kochat se výhledy, říkám si. Každý den je jiný, každý strom potřebuje jinou péči. No, určitě má tato práce i mnoho úskalí. Příroda je mocná a živelná. Naproti tomu práce v kanceláři je úplně odlišná. A i v kanceláři to může být leckdy živelné. Naše povolání jsou různorodá a je moc fajn dozvědět se něco o práci ostatních.

► Jak jste se k arboristice dostal?

PB: Jako děti jsme jezdili na tábor v Jizerských horách. Jednou na výletě, když si ostatní opékali buřty, jsem se zatoulal a uviděl vysokou vzrostlou břízu. Vylezl jsem vysoko do koruny a koukal na svět z výšky. Pamatuji si to dodnes. Později jsem jezdil každý víkend v létě i zimě do lesů a skal jako tramp. Tam jsem začal lézt nejprve amatérsky na pískovcových skalách a potom už kvalifikovaně jako horolezec. Postupně jsem se seznámil s kamarády, kteří pracovali v týmu RNDr. Boženy Gregorové (Sady, lesy, zahradnictví Praha), a to mě nasměrovalo ke stromům. Paní RNDr. Gregorová zahájila v ČSSR odbornou péči o stromy rostoucí mimo les a její skupina začala ošetřovat i památné stromy. Později jsem dohledal, že jeden praděd byl zahradníkem na Bouzově, druhý bojoval v horách jako c. k. elitní horský myslivec. Bratr mojí babičky F. Hohauser jako ředitel lázní Luhačovice zahájil stavbu Společenského domu na Lázeňském náměstí a realizoval zahradní úpravy areálu lázní.

► Studoval jste přímo arboristiku?

PB: Maturoval jsem na Střední průmyslové škole sdělovací techniky, a proto doplnit si vzdělání byla nutnost. Nejprve to byla škola a později praxe u Středočeských státních lesů Benešov – profesionální těžba dřeva, dále způsobilost pro práci ve výškách ČHS (Český horolezecký svaz). Studoval jsem na střední zahradnické škole v Mělníku a později pomaturitní studium v oboru komplexní péče o dřeviny. Zde jsem skládal závěrečnou zkoušku z dendrologie obecné a speciální, ošetřování dřevin a jejich hodnocení, fytopatologie, životního prostředí dřevin a právních předpisů a zákonů k jejich ochraně. Dále mám odborné kurzy na FLD (fakulta lesnická a dřevařská) MENDELU a ČZU. V roce 2005 jsem absolvoval mezinárodní zkoušku ETW (European Tree Worker) a získal certifikaci EAC (Evropský arboristický koncil).

► Takže je arboristika celoživotní vzdělávání – zmíněné certifikace zní opravdu profesionálně.

PB: Tato certifikace platí tři roky a musí se pravidelně obnovovat. Při recertifikaci je nutné doložit doklady o průběžném vzdělávání v oboru arboristika, např. účastnické listy, certifikáty, účast na přednáškách a arboristických konferencích. Je potřeba mít platné oprávnění pro práci ve výškách dle NV 362/2005 Sb. nebo platné osvědčení o odborné způsobilosti k provádění prací ve výškách pomocí speciální lanové techniky (techniky lanového přístupu). Dále se předkládají doklady o praxi – reference s kontakty na zadavatele. Mimo to je povinností absolvovat odbornou zkoušku ILCOR (neodkladná laická resuscitace, zastavení masivního krvácení a zásah při traumatu páteře) a samozřejmě je povinnost dodržovat etický kodex pro arboristy EAC.

„Vylezl jsem vysoko do koruny a koukal na svět z výšky.”

► Co vše arborista v praxi dělá?

PB: Práce arboristy je ve zkratce komplexní péče o stromy, od výsadby po kácení. Zahrnuje všechny druhy řezu od komparativních, výchovných, zdravotních, bezpečnostních, lokálních redukčních, stabilizačních, obvodových atd.; instalaci

Osobnost: Petr Brož, 64 let

- > pochází z Prahy
- > je ženatý, má 4 děti
- > vzdělání: SPŠST Praha, ČZA Mělník, certifikace ETW aj.
- > zaměstnání: OSVČ
- > záliby: les, skály, myslivost, včely, kolo a motorka, historie

bezpečnostních vazeb statických i dynamických. V péči o funkční výsadby ovocných stromů jsou postupy ošetření a řezu zaměřeny na produkci a stabilitu plodnosti. Z hodnocení stromů je to lokalizace (individuální nebo skupinová), taxonomické a dendrometrické údaje, fyziologické stáří, vitalita, zdravotní stav, stabilita, perspektiva. Dále jsou to specializované průzkumy – výskyt chráněných druhů (hmyz, netopýři, ptáci a ostatní mikrohabitaty), průzkum kořenové zóny, biomechanická analýza stromů (SIA, WLA), akustická tomografie, penetrometrické měření, tahové zkoušky atd. Hodnocení stromů a jejich skupin řeší standardy péče o přírodu a krajinu, které ve spolupráci s Lesnickou a dřevařskou fakultou

Mendelovy univerzity vydává a doplňuje AOPK ČR. Tyto standardy jsou závazné pro všechny praktikující arboristy.

► **Berete svou práci jako rizikovou, nebezpečnou? Máte v rodině nějaké pokračovatele?**

PB: Hodnocení rizik je součástí každého ošetření vzrostlých stromů. Pracujete vysoko a každé vaše selhání a chyba může být poslední. Spoléháte se na lana, zajištění a technické pomůcky. Když jste ve výš 20–30 m nad volnou hloubkou, tak váš život závisí na drobné součástce výstroje, jako např. karabině. Jsem už dnes v důchodu a tuhle práci nechávám mladším. Děkuji pánuobu za ochranu a skvělou partu kolegů-stromolezců, se kterou spolupracuji už skoro 40 let. Synové Jan a Ondřej dokončují bakalářské a magisterské studium na FLD ČZÚ, Daniel je vyučený zahradník.

► **Je nějaký zásah nebo situace z okolí, na kterou dodnes vzpomínáte?**

PB: Zásah, na který nikdy nezapomenu, bylo kácení bývalé památné lípy na hrázi Klášterního rybníka. Na bázi kmene byla rozsáhlá parazitace dřevomorem kořenovým, tomograf pro centrální dutinu nefungoval (pozn. redakce: akustická tomografie dřevin je metoda sloužící k hodnocení vnitřního stavu stromů bez nutnosti jejich poškození), kořenové náběhy byly s viditelnými trhlami. Možnost použít plošinu na hrázi nešlo. Strom byl vysoký cca 29 m a my jsme museli zasahovat stromolezsky. Kolegové hlídali trhliny kořenových náběhů, a když se po odstranění části koruny začaly zvětšovat, tak rychle dolů. Část kmene je ponechána pod hrází jako mikrobiotop.

„Část kmene je ponechána pod hrází jako mikrobiotop.“

► **Co vás nejvíc baví?**

PB: Když vidím prosperující a vzrostlé stromy, které jsem sázel. Je jich hodně a rostou v krajině, v ulicích a na náměstích měst a obcí. Když jdu ke kostelu Panny Marie Sněžné v Praze na Jungmannově náměstí a vidím vzrostlé sloupovité buky (*Fagus sylvatica* „Dawyck“), které jsme sázeli před 33 lety, tak děkuji pánuobu za krásnou práci, kterou můžeme dělat.

► **Jak se v obci pečuje o stromy?**

PB: Ve Velkých Popovicích byl proveden dendrologický průzkum a inventarizace stromů na pozemcích v majetku obce v roce 2019. Stromy jsou očíslovány a hodnoceny včetně rozvržení plánu péče. U každé dřeviny je v mapovém podkladu a tabulkové části uvedeno opatření, které by mělo být provedeno. Plán péče je rozvržen do několika let a je stanoven rozsah ošetření z hlediska naléhavosti. V rámci péče o zeleň je potřeba, aby odpovědný pracovník doplňoval jednotlivé zásahy do tabulek a kontroloval termíny. Nejméně jednou ročně by měla být provedena vizuální kontrola dřevin a v případě zhoršení zdravotního stavu navrhnout opatření k zajištění provozní bezpečnosti. Mimo jiné je

nutné kontrolovat instalaci bezpečnostních vazeb korun stromů a provádět jejich výměny a samozřejmě sledovat výskyt karanténních chorob a invazních škůdců (ÚKZÚZ – Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský).

► **Čím je místní krajina z pohledu vás, jako arboristy specifická?**

PB: Krajina je součástí Přírodního parku Velkopopovicko, který byl vyhlášen v roce 1993. Je tvořena oblymi kopci, lesy, loukami s remízou, alejemi a rybníky. Charakter krajiny je také ovlivněn činností barona Ringhoffer, který se zasloužil o místní rozvoj. Stromořadí podél cest a komunikací, lesních cest, hrází rybníků sázeli osvěcení lesníci pana barona a dnes můžeme obdivovat jejich krásu.

„K významným přírodním památkám VP patří památné stromy na hrázi Klášterního rybníka v parku Daleška.“

► **Máme v obci či v blízkém okolí nějaké výjimečné stromy?**

PB: K významným přírodním památkám VP patří památné stromy na hrázi Klášterního rybníka v parku Daleška. Tvoří ji dva duby letní (*Quercus robur*) a čtyři lípy srdčité (*Tilia cordata*). Další senescentní lípa roste před vstupem na hřbitov u kostela Panny Marie Sněžné. Mladší stromořadí v ulici Lipová bylo vyhlášeno v roce 2015 jako VKP (významný krajinný prvek). V přírodním parku žije několik starých stromů velikánů, kteří jsou pamětníky dob dávno minulých. Rostou na stanovištích v lesních porostech, skryti a ochráněni před vlivy současné doby. LČR (Lesy ČR) je evidují a chrání je označením „významný strom LČR“. Tyto lesní významné stromy i naše památné pamatují dobu, kdy české země byly součástí rakouského císařství, možná za vlády Františka I., Ferdinanda V. a určitě Františka Josefa I. Někteří jedinci začali růst v době, kdy Čechy prožívaly konce napoleonských válek (1815), byla zrušena roboty a narodila se např. Božena Němcová. Senescentní jilmu v Habrech odolaly grafioze a jsou zde minimálně 200 let.

► **Jaké druhy stromů jsou tu nejběžnější a proč právě ony?**

PB: Například stromy v parku Daleška, kde jsme v rámci bakalářské práce syna Ondřeje aktualizovali inventarizaci z roku 2019 se zaměřením na výskyt stromových mikrohabitátů (malé klíčové prostory na stromech osídlené různými druhy organismů, které jsou na ně vázané). Hodnoceno bylo celkem 166 stromů různých věkových stádií. Současně byly zaznamenány změny jejich dendrometrických údajů a byl posouzen jejich zdravotní stav. Celkově bylo v parku identifikováno 723 mikrohabitátů. Jako v celém kraji jsou zde zastoupeny javory kleny a mléče, babyky, habry, duby, vrby, olše, lípy, jasany a buky a jeden smrk ztepilý.

► **Kdy je strom nebezpečný?**

PB: Jsou to stromy se staticky významnými poškozeními (infekce dřevokaznými houbami, defektní větvení, asymetrická koruna, výletové otvory a dutiny, náklony kmene, infekce a poškození kořenového prostoru). Riziko selhání stromu zvyšuje např. rychlost větru, námraza, turbulentní proudění a podmáčení. Vizuální hodnocení provozní bezpečnosti lze upřesnit přístrojovými metodami, např. akustickou tomografií a tahovou zkouškou.

► **Setkal jste se se stromem, který má zajímavý příběh?**

PB: V roce 1992 jsme prováděli stabilizaci a konzervační ošetření památného dubu sv. Václava ve Stochově u Kladna. Pracovat na skoro tisíciletém stromě, který stále žije, byla velká zodpovědnost a dodnes na to vzpomínám. Co je člověk ve srovnání s těmito veterány? A oni stále žijí.

► **Proč je někdy důležité starý strom i přes jeho špatný stav zachovat?**

PB: Pokud roste na stanovišti, kde jeho destrukce nikoho neohrožuje, tak se stává biotopovým mikrostanočištěm. V rámci projektu Lesodiverzita na Katedře ekologie lesa FLD České zemědělské univerzity v Praze vyhledáváme s ČSOP VP tyto biotopové stromy v našem kraji a evidujeme je.

„Vysazujeme a ochraňujeme stromy, jsou to naši přátelé.“

► **Co se podle vás v péči o stromovou zeleň často podceňuje?**

PB: V rámci péče o stromy je to na prvním místě následná péče a výchovné řezu. Velká část mladých stromů ve VP včetně VKP Lipová je významně poznamenána zanedbáním údržby v minulosti. Dnes rostou tyto mladé stromy s růstovými defekty, které jsou již těžko odstranitelné. Před lety jsme v areálu Pivovaru vysazovali několik lip velkolistých a kaštanovníků. Kromě komparativního řezu při výsadbě tyto stromy delší dobu potřebují výchovný řez a úpravu podjezdového profilu. Často se sází stejné stromy na místech, kde jejich předchůdci odumřeli vlivem zasolení půdy (stromy mezi Pivovarem a stadiónem). Výběr taxonů nezohledňuje změnu klimatu. U náhradních výsadeb se nekontroluje výběr a kvalita stromů, technologické výsadby a následná péče.

► **Co byste přál stromům v naší obci do budoucích let?**

PB: Vysazujeme a ochraňujeme stromy, jsou to naši přátelé. Až se budete rozhodovat, jestli máte porazit nerodící jablono, ořešák nebo jiný vzrostlý strom, který neohrožuje vaše okolí a jeho vitalita není zbytková, spočítejte si, kolik společného života jste spolu prožili a můžete ještě prožít. Například v letních dnech ve stínu jeho koruny.

Děkuji Vám moc za zajímavý rozhovor a přejme nejen stromům, ale i občanům dlouhá léta! Ať se nám tu společně dobře žije. ■